

Temat: Przemiany społeczne i gospodarcze na ziemiach polskich.

Zabór pruski

Przemysł - rozwój gospodarczy spowodowany zjednoczeniem Niemiec. Najlepiej rozwinięty zabór pod względem gospodarczym. W Wielkopolsce i na Pomorzu rozwijał się przemysł: przetwórstwa produktów rolnych – browary, cukrownie, gorzelnie, młyny, tartaki, garbarnie przemysł chemiczny – nawozy sztuczne przemysł metalurgiczny – produkcja maszyn rolniczych Okręg Górnośląski – przemysł wydobywczy (węgiel), przemysł metalurgiczny i hutniczy.

Rolnictwo - bardzo dobrze rozwinięte

uwłaszczenie zakończono w 1850 r. Objęło zamożnych chłopów, gospodarstwa chłopskie były duże i samowystarczalne, ziemianie i chłopci kupowali maszyny rolnicze – mechanizacja rolnictwa, w uprawach stosowano płodozmian i nawozy mineralne, zabór pruski stał się zapleczem rolniczym Niemiec

Zabór rosyjski

Przemysł - rozwój gospodarczy spowodowany zniesieniem granicy celnej i włączeniem Królestwa Polskiego do Rosji po powstaniu styczniowym.

Okręgi przemysłowe:

Okręg Warszawski – przemysł metalurgiczny, włókienniczy i przetwórstwa produktów rolnych (cukrownie),

Okręg Łódzki – przemysł włókienniczy (bawełniany i wełniany),

Zagłębie Dąbrowskie – przemysł metalurgiczny i hutniczy, przemysł wydobywczy węgla kamiennego,

Okręg Staropolski – przemysł hutniczy i metalurgiczny

Rolnictwo słabo rozwinięte.

Zmiany wprowadzano bardzo powoli.

duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych (skutek uwłaszczenia z 1864 r., które objęło wszystkich chłopów).

Gospodarstwa nie były samowystarczalne,

wprowadzano nowe uprawy: buraka cukrowego, ziemniaków

nowe techniki – zaczęto wprowadzać płodozmian

Zabór austriacki

Najslabiej rozwinięty spośród zaborców. Zaczął się rozwijać pod koniec XIX wieku.

Przemysł naftowy – okrug Krośnieński – Borysławski

Przemysł przetwórstwa produktów rolnych – głównie gorzelnictwo

Rolnictwo bardzo słabo rozwinięte.

bardzo duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych – skutek wprowadzenia uwłaszczenia chłopów bez odszkodowania podczas Wiosny Ludów 1848 r.

gospodarstwa nierentowne,

spory o serwituty z ziemianami (prawo do korzystania z pastwisk i lasów

Zadanie domowe

Scharakteryzuje położenie polskiego społeczeństwa pod zaborami.

Temat: Nowe nurty polityczne.

GŁÓWNE NURTY POLITYCZNE NA ZIEMIACH POLSKICH NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU:

1. Ruch robotniczy

Wielki Proletariat 1882 – 1886 Na jego czele stali Ludwik Waryński i Stanisław Unicki. Pełna nazwa to Międzynarodowa SocjalRewolucyjna Partia „Proletariat” Program – miał charakter bardzo radykalny i wzorował się na Manifeście Komunistycznym Karola Marksa. Nie podejmował kwestii niepodległości Polski. Był przeciwny walce narodowo wyzwoleniczej wysuwając postulaty walki klasowej. W związku z tym głównym celem działalności partii była rewolucja społeczna, której chciano dokonać wraz z robotnikami innych krajów. Podejmowano również hasła poprawy bytu robotników i bezpłatnej oświaty.

II Proletariat 1888 Na jego czele stał Marcin Kasprzak. Program : był podobny do programu Wielkiego Proletariatu. Nie podejmował kwestii niepodległości Polski choć poruszał kwestię autonomii. Podobnie jak poprzednio głównym celem działalności było doprowadzenie do przewrotu rewolucyjnego, wskutek którego robotnicy przejęliby władzę.

Związek Robotników Polskich (ZRP) 1889 Na jego czele stali Julian Marchlewski i Adolf Warski Program – nie poruszał kwestii niepodległości, głosił hasła walki o ustawodawstwo socjalne i większego uświadomienia robotników. Uważano, że robotnicy nie mają świadomości klasowej i nie potrafią walczyć o swoje prawa. Dlatego należy im to uświadomić. Chciano stworzyć masowy ruch robotniczy.

Polska Partia Socjalistyczna (PPS) Powstała na kongresie w Paryżu. Za jej założycieli uważa się: Józefa Piłsudskiego, Jana Stróżeckiego, Stanisława Wojciechowskiego, Bolesława Limanowskiego. Program – głównym celem działalności PPS było odzyskanie niepodległości przez Polskę. Chciano by przyszła Polska była republiką demokratyczną, w której wszyscy obywatele byliby równi wobec prawa i mieli równe prawa polityczne, bez względu na cenzus majątkowy czy pochodzenie społeczne. PPS walczyła o polepszenie bytu robotników, prawa socjalne. Z PPS była związana Polska Partia Socjalno-Demokratyczna Galicji i Śląska Cieszyńskiego (PPSD). Działała w Galicji (zabór austriacki) legalnie.

Program PPS był podobny do programu PPS choć ze względu na możliwość legalnej walki parlamentarnej PPS głosiła hasła walki o powszechne prawo wyborcze. Jej członkami byli Ignacy Daszyński i Herman Lieberman.

Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL) 1893 (SDKP) 1900 (SDKPiL) Partia ta została utworzona przez członków II Proletariatu i Związku Robotników Polskich. Na jej czele stali Julian Marchlewski, Feliks Dzierżyński, Róża Luksemburg i Adolf Warski. Program – podstawą programu był Manifest Komunistyczny Karola Marksa. Nie podejmowano kwestii odzyskania niepodległości przez Polskę gdyż walkę taką uważano za sprzeczną z głównym celem partii – rewolucją społeczną. Rewolucję tą mieli podjąć robotnicy z różnych krajów. Jednym słowem chciano doprowadzić do ogólnoeuropejskiej rewolucji, dzięki której proletariat przejąłby władzę (zgodnie z hasłem „Robotnicy wszystkich krajów łączcie się”). Oprócz tego w programie poruszano kwestię walki o ustawodawstwo socjalne.

2. Ruch narodowy

Liga Polska 1887 Powstała w Szwajcarii, a jej twórcą był Zygmunt Miłkowski (nosił pseudonim Teodor Tomasz Jeż) Program – głównym celem tej organizacji było odzyskanie niepodległości na drodze zbrojnej. Przyszła Polska miała obejmować ziemie wszystkich trzech zaborów, być republiką demokratyczną o charakterze liberalnym.

Liga Polska głosiła hasła liberalizmu gospodarczego i solidaryzmu społecznego (solidaryzm społeczny – wszystkie warstwy społeczeństwa powinny odsunąć na bok konflikty społeczne i zjednoczyć się we wspólnym działaniu). Liga głosiła również ideę zgody narodowej by zjednoczyć cały naród w dążeniu do wyznaczonego celu – niepodległości.

Liga Narodowa 1893 Na jej czele stali Zygmunt Balicki, Jan Ludwik Popławski i Roman Dmowski Program – głównym celem działalności było kształtowanie świadomości narodowej ; świadomego narodu polskiego. Dlatego też Liga Narodowa odsuwała na dalszy plan idee walki o niepodległość na rzecz walki jedności i rozwój narodu polskiego zagrożonego przez wzmożoną rasyfikację i germanizację. Liga podejmowała walkę o czystość narodową Polaków przeciwko Niemcom, Żydom i Ukraińcom. Stronnictwo Narodowe – Demokratyczne (ND lub Endecja) 1897 Na czele stali: Jan Ludwik Popławski, Zygmunt Balicki. Głównym ideologiem był Roman Dmowski. Program – głównym celem działalności było umacnianie ruchu narodowego. Poruszano kwestię odzyskania niepodległości ale tylko na drodze legalnej. Endecja chciała kształtować świadomość narodową we wszystkich warstwach społecznych; dążyła do rozwoju narodu tak pod względem kulturalnym jak i politycznym. Głosiła idee walki z radykalnymi ruchami społecznymi i politycznymi, była przeciwna radykalnym reformom społecznym. Skrajną postawą wśród jej członków był antysemityzm – nienawiść do Żydów. Była zwolennikiem panslawizmu (Panslawizm -narody słowiańskie powinny sobie pomagać i zwalczać swego największego wroga – Germanów).

3. Ruch ludowy

Prekursorami ruchu ludowego byli: ksiądz Stanisław Stojałowski, Bolesław i Maria Wyslouchowicze, Jan Stapiński. Wydawali oni pisma propagujące idee rozwoju społecznego i kulturalnego wsi. Pisma te kładły duży nacisk na rozwój oświaty ludowej i walkę chłopów o prawa polityczne.

Stronnictwo Ludowe 1895 Na czele stali: Karol Lewakowski, Jakub Bojko i Jan Stapiński. Program – walka o szerokie prawa polityczne i obywatelskie, przede wszystkim o powszechne prawo wyborcze i wprowadzenie wyborów bezpośrednich (ruch ludowy rozwijał się w Galicji gdzie istniała autonomia, jednak wybory do Sejmu Krajowego były przeprowadzane w systemie kurialnym – społeczeństwo było podzielone na kurie, które miały do dyspozycji inną liczbę mandatów. Wybory były przeprowadzane w oparciu o cenzus majątkowy i wykształcenia) Hasła reformy administracji terenowej.

Stronnictwo Ludowe zmieniło nazwę na Polskie Stronnictwo Ludowe Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) 1903 Na czele stali Jakub Bojko i Wincenty Witos Program – był bardzo podobny do programu Stronnictwa Ludowego, choć wpływ miały na niego zmienione warunki polityczne. PSL podjęła kwestię odzyskania niepodległości Polski. W 1913 roku PSL podzieliło się na: Polskie Stronnictwo Ludowe Piast (PSL – Piast) i Polskie Stronnictwo Ludowe – Lewica (PSL – Lewica)

Zadanie domowe

Wymień czynniki, które sprzyjały tworzeniu się masowych partii politycznych.